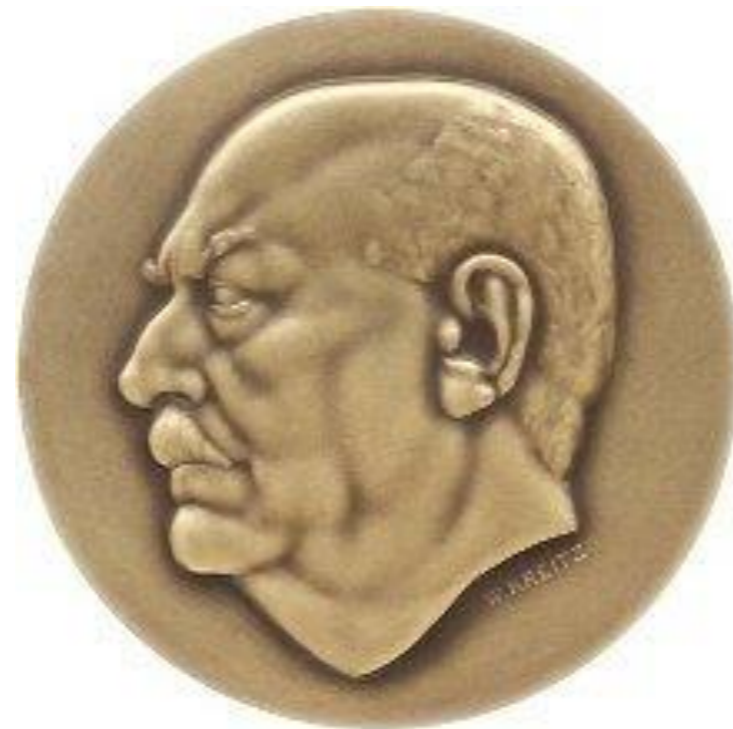

Onderwijs in een geïndividualiseerde, diverse, veranderende samenleving

Belgische Francqui-leerstoel 2022-23

Laureate: prof. dr. Mieke Van Houtte

"Wat verwachten we
als maatschappij van
ons onderwijs?"

Inaugurale lezing - 30 november 2022

ONDERWIJS IN EEN GEÏNDIVIDUALISEERDE, DIVERSE, VERANDERENDE SAMENLEVING
BELGISCHE FRANCQUI LEERSTOEL 2022-2023 UANTWERPEN

INAUGURALE LES

WAT VERWACHTEN WE ALS MAATSCHAPPIJ VAN ONS ONDERWIJS?

Mieke Van Houtte
Antwerpen 30 november 2022

Sociologische kijk op onderwijs

→ wisselwerking onderwijs en samenleving

CLASSIFICATION OF COUNTRIES BY PEDAGOGICAL AND TERRITORIAL DIFFERENTIATION

Pedagogical Differentiation				
Separation	Diverse Integration	Uniform Integration	Individualized Integration	
Belgium	Australia	Chile	Denmark	
Bulgaria	England	Greece	Finland	
Czech Republic	United States	Italy	Norway	
Germany		Portugal	Poland	
Hungary		Romania	Russia	
Switzerland			Sweden	
Territorial Differentiation				
Federalism	School Autonomy	Decentralization	Collaboration	Centralism
Australia	Chile	Czech Republic	Bulgaria	Greece
Belgium	England	Poland	Denmark	Italy
Germany	Finland	Russia		Norway
Switzerland	Hungary			Portugal
United States	Sweden			Romania

N. Mons & G. Janmaat, 2011

Onderwijssociologie

jaren '50: expansie onderwijs

massificatie → idealen van democratisering

hefboom sociale mobiliteit

sociale ongelijkheid

Functionalisme $\leftrightarrow$ conflictdenken

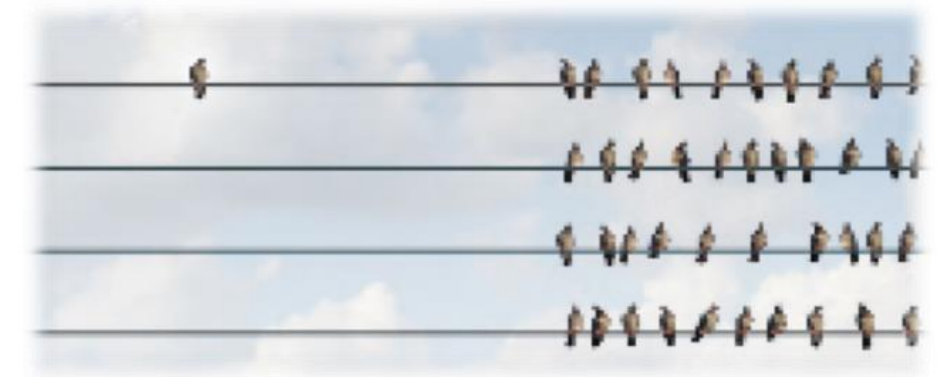
- maatschappelijke behoeften $\rightarrow$ specifieke functies
- machtsverhoudingen – dominante groepen

Centrale functies onderwijs:

• kennisoverdracht	-	kwalificatiebehoefte
• selectiefunctie	-	differentiatiebehoefte
• socialisatiefunctie	-	integratiebehoefte

Socialisatiefunctie - integratiebehoefte

- gedeelde waarden en normen
- dimensies:
  - gedragsconformiteit
  - morele conformiteit
  - culturele conformiteit
- formeel en informeel – routines – verborgen curriculum
- conflictdenken: legitimeren/reproducieren maatschappelijke verhoudingen
- burgerschap
- impact leeftijdsgenoten

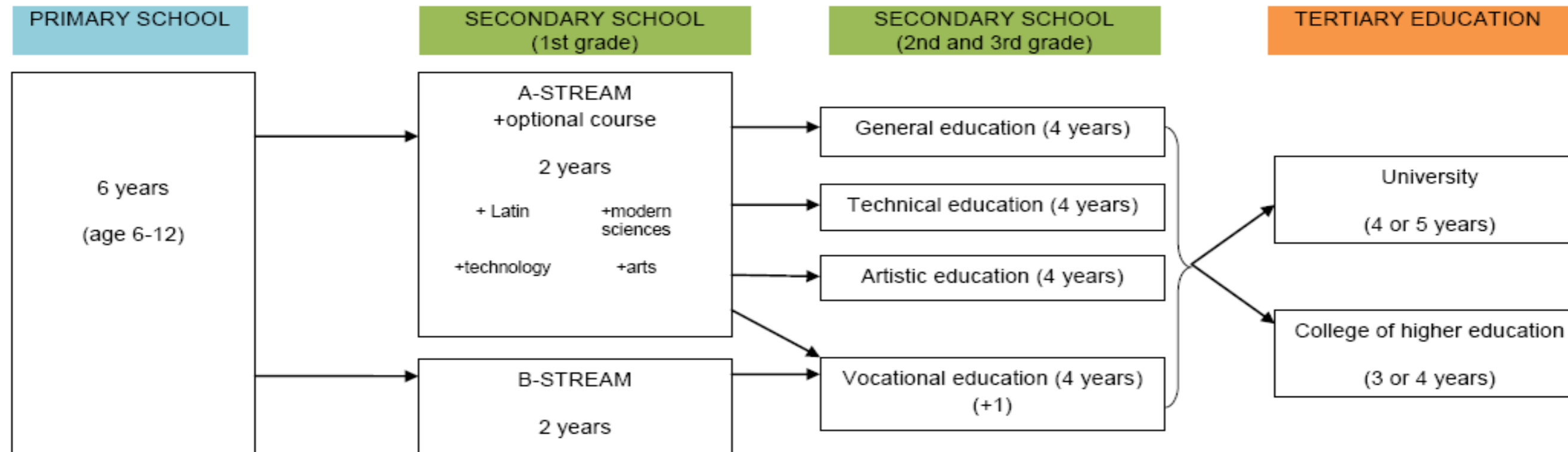
Kennisoverdracht - kwalificatiebehoefte

- kennis en vaardigheden
- arbeidsmarkt – economische ontwikkeling
- human capital
- gevaar: credentialisme – diploma-inflatie
- curriculum

postmodernistisch
neoconservatief
instrumentalistisch

Selectiefunctie - differentiatiebehoefte

S. Boone

- onderwijs als “sorteermachine”
  - verticale en horizontale differentiatie
  - verschillende onderwijssystemen
- sponsored mobility – tournament – contest mobility

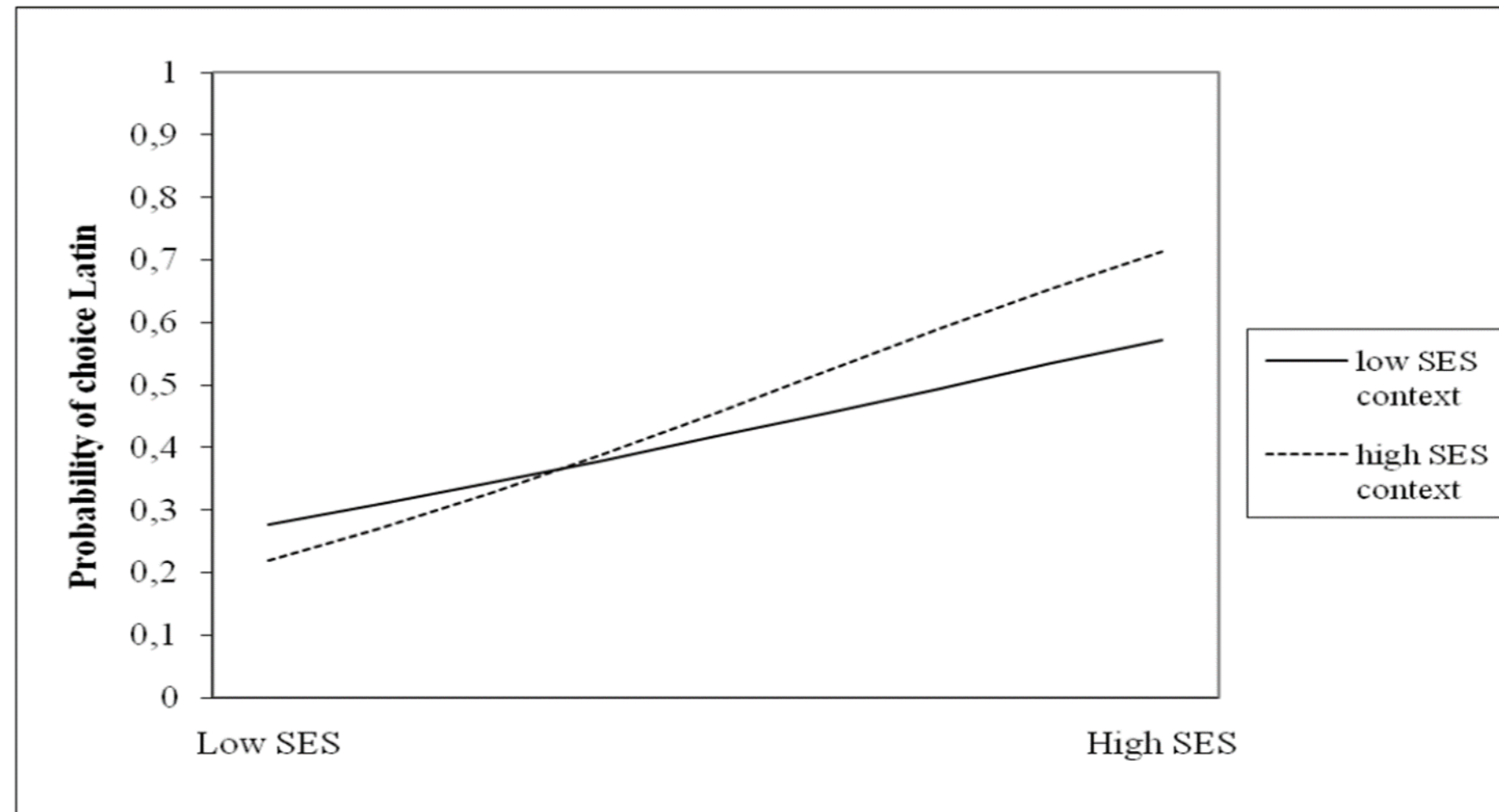

	Separation model	Uniform integration model	À-la-carte integration model	Individualised integration model
Core curriculum	Short	Long	Long	Long
Rate of progression of student	Significant rate of repetition	Significant rate of repetition	Automatic promotion or low rate of repetition	Automatic promotion
Organisation of classes	Possibility of ability grouping during elementary school. Groups or schools assigned according to high school capabilities.	No ability groups at the elementary level. Possibility of ability grouping in high school, often unofficially.	No ability groups at the elementary level. Flexible ability grouping at high school.	Academic heterogeneity in classes.
Countries	Austria, Belgium , Germany, Netherlands, Hungary, Luxembourg, Switzerland	Chile, France, Italy, Portugal, Spain	Australia, Canada, Ireland, Israel, United Kingdom, United States	Denmark, Estonia, Finland, Iceland, New Zealand, Norway, Poland, Sweden

Adapted from Mons (2004).

A. Tarabini

Overgang van primair naar secundair onderwijs, optie Latijn (2008)

S. Boone

Meritocratie

- positie bepaald door verdiensten - niet herkomst
- toegeschreven vs. verworven kenmerken
- geen privileges

- wat zijn verdiensten?
  - hard werken? talent?
  - klassiek: IQ + inspanning

- eerlijke kansen

Credentialisme

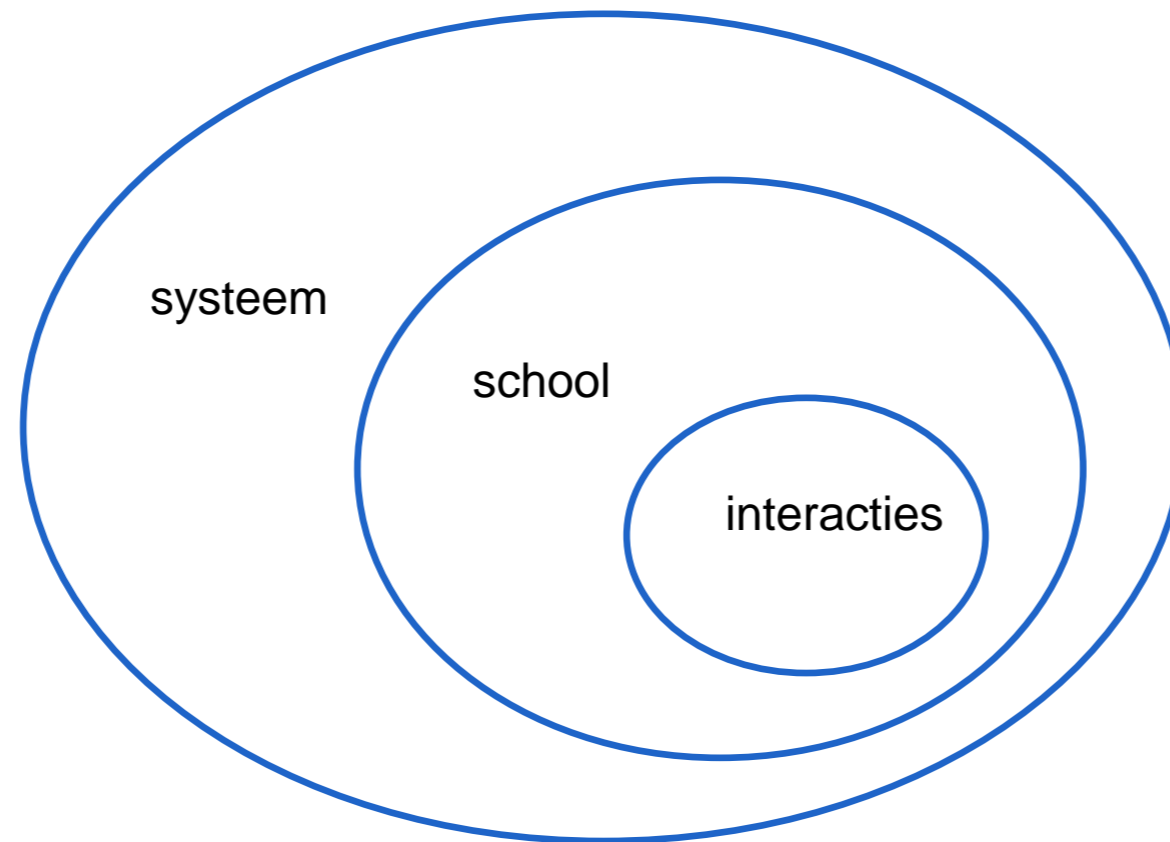
↔ meritocratisch denken

- diploma's en examens als uitsluitingsmechanismen
- sociale reproductie
- testen om winnaars te onderscheiden van verliezers
- structurele ongelijkheid

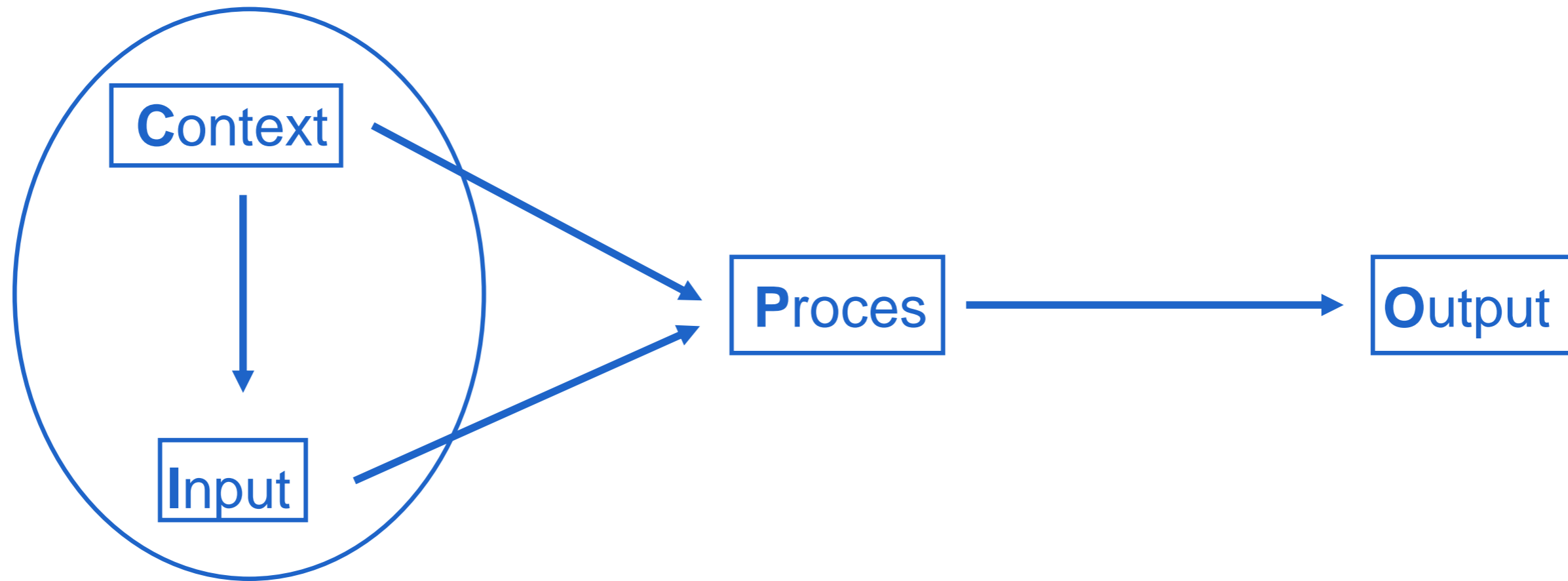

Sociologische kijk

- structurele factoren
- macro-, meso-, micro-niveau

- schooleffecten → CIPO-model

→ systeem → leerlingencompositie → cultuur → uitkomsten

Mieke Van Houtte

Gewoon Hoogleraar Sociologie

VAKGROEP SOCIOLOGIE

E Mieke.VanHoutte@ugent.be

www.ugent.be